

GEOGRAFIJA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ■

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega roka **2010**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

1. Uvod	5
2. Izpitni cilji	6
3. Zgradba in vrednotenje izpita	7
3.1 Shema izpita	7
3.2 Tipi nalog in vrednotenje	7
3.3 Deleži taksonomskih stopenj spoznavnih ciljev	8
3.4 Merila za vrednotenje nalog	8
4. Izpitne vsebine	12
4.1 Obča geografija	13
4.2 Regionalna geografija sveta	16
4.3 Regionalna geografija Evrope	19
4.4 Geografija Slovenije	24
5. Vsebine praktičnega dela	29
5.1 Terenske in laboratorijske vaje	29
5.2 Ekскурzija	32
6. Kandidati s posebnimi potrebami	33
7. Literatura	34

1. UVOD

Geografija je izbirni predmet na splošni maturi.

Kandidati opravljajo maturitetni izpit iz geografije samo na eni ravni zahtevnosti. Preverjanje znanja je pisno, morajo pa biti opravljene tudi terenske in laboratorijske vaje ter ekskurzija. Ocenjevanje znanja je zunanje, razen za 20 % ocene, ki jih kandidati pridobijo s terenskimi in laboratorijskimi vajami ter ekskurzijo.

Za reševanje izpitnih pol imajo skupaj 3 ure (180 minut). Za Izpitno polo 1 imajo 100 minut časa, za Izpitno polo 2 pa 80 minut. Pri izpitu ne potrebujejo atlasa, ker bodo vse potrebne karte in slikovno gradivo priloženi izpitni poli.

2. IZPITNI CILJI

Namen izpita je oceniti kandidatovo:

1. sposobnost prostorske predstave o današnjem svetu in domačem okolju glede na ustvarjalno sprejemanje in razumevanje vsakodnevnih informacij, ki imajo prostorsko razsežnost;
2. razumevanje najpomembnejših naravnogeografskih in družbenogeografskih pojavov ter procesov posamič in v njihovih medsebojnih vzročno-posledičnih zvezah;
3. razumevanje zakonitosti razmestitve naravnogeografskih in družbenogeografskih pojavov in procesov ter njihov vpliv na razvitost posameznih izbranih držav;
4. razumevanje geografskih vzrokov za naravno, kulturno, civilizacijsko in politično pestrost sveta;
5. razumevanje problemov varstva geografskega okolja in pomena prizadevanja za vzdrževanje ravnotežja med človekovim hotenjem in naravo;
6. sposobnost neposrednega in posrednega geografskega opazovanja naravnih in družbenih dejavnikov, pojavov in procesov v pokrajini;
7. poznavanje različnih meril za regionalizacijo pokrajin in njihovega pomena za geografsko interpretacijo;
8. sposobnost samostojne uporabe geografskih virov in literature (atlas, karte, statistično gradivo in grafični prikazi, slikovno gradivo, članki);
9. sposobnost osnovnega preučevanja in raziskovanja domače pokrajine ter sposobnost za vključevanje v odločanje o njenem razvoju;
10. razumevanje povezanosti geografske teorije s prakso ter sposobnosti in spretnosti aktivnega terenskega raziskovalnega dela;
11. sposobnost analize in sinteze geografskih podatkov, dejavnikov, pojavov in procesov v različnih časovnih obdobjih.

3. ZGRADBA IN VREDNOTENJE IZPITA

3.1 SHEMA IZPITA

■ Pisni del

Izpitna pola	Naslov pole	Čas reševanja	Delež pri oceni	Ocenjevanje	Pripomočki
1	Obča geografija – Izbrane regije	100 minut	48 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik
2	Geografija Slovenije	80 minut	32 %	zunanje	

Izpitna pola 1

Tematski sklop oziroma izbrane regije se za zaključni letnik objavijo pred začetkom šolskega leta, in sicer v skladu z veljavnim Maturitetnim izpitnim katalogom za splošno maturo, na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si).

■ Praktični del

Terenske in laboratorijske vaje ter ekskurzija	20 %	notranje	oprema za terenske in laboratorijske vaje
--	------	----------	--

3.2 TIPI NALOG IN VREDNOTENJE

IZPITNA POLA 1

Obča geografija, geografija sveta in geografija Evrope, število vprašanj od 20 do 50.

- Tipi nalog:**
- strukturirana vprašanja
  - naloge zaprtega – objektivnega tipa
  - interpretacijske naloge

Vrednotenje

Vsako vprašanje je ovrednoteno glede na zahtevnost od 1 do 4 točke. Kandidati dosežejo skupaj največ 60 točk.

IZPITNA POLA 2

Geografija Slovenije, število vprašanj od 15 do 40.

- Tipi nalog:**
- strukturirana vprašanja
  - naloge zaprtega – objektivnega tipa
  - interpretacijske naloge

Vrednotenje

Vsako vprašanje je ovrednoteno glede na zahtevnost od 1 do 4 točke. Kandidati dosežejo skupaj največ 40 točk.

TERENSKO IN LABORATORIJSKO VAJE TER EKSKURZIJA

Terenske, laboratorijske vaje, ekskurzija

Vrednotenje – 72 točk

3.3 DELEŽI TAKSONOMSKIH STOPENJ SPOZNAVNIH CILJEV

Ravni zahtevanega znanja	Delež	Št. točk za posamezno nalogo
1. stopnja Znanje: – naštevanje, prepoznavanje, reprodukcija geografskih vsebin, dejstev, terminov, klasifikacij, pojmov, načel in posplošitev; – osnovno topografsko znanje.	30 %	1–2
2. stopnja Razumevanje in uporaba: – ugotavljanje vzročno-posledičnih odnosov; – iskanje primerov, navajanje lastnih primerov; – reševanje problemov.	50 %	1–3
3. stopnja Samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija: – analiza, primerjava, razlikovanje, prepoznavanje različnih geografskih dejavnikov, pojavov in procesov; – razvijanje lastnih idej na podlagi pridobljenega geografskega znanja in geografskih metod dela; – uporaba preprostejših geografskih metod in tehnik.	20 %	1–4

Izpitna pola 1 je sestavljena iz 6 (šestih), Izpitna pola 2 pa iz 4 (štirih) strukturiranih nalog. V vsaki preverjamo vse tri navedene ravni znanja in v vsaki je več vprašanj različnega tipa.

3.4 MERILA ZA VREDNOTENJE NALOG

PISNI DEL

■ Merila vrednotenja izpita glede na vrsto vprašanj – ocenjevanje znanja in razumevanja

Naloge za preverjanje znanja in razumevanja so praviloma dane na začetek vsake strukturirane naloge. Ovrednotene so z 1 ali največ 2 točkama.

To so lahko naloge dopolnjevanja, povezovanja in izjemoma kratkih odgovorov ali pa naloge, katerih rešitve obkrožimo.

Zgled naloge, katere pravilno rešitev obkrožimo:

Izmed naštetih pojmov **obkrožite** podnebne **elemente**:

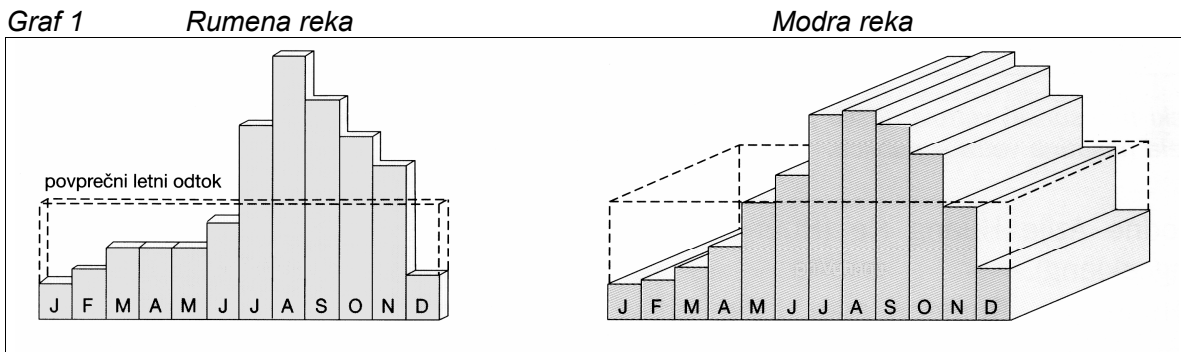
- relief,
- temperatura,
- zračni pritisk,
- morski tokovi,
- razporeditev kopnega in morja,
- vлага.

Za vse tri pravilne odgovore (b, c, f) dobi kandidat 2 točki, za dva pravilna 1 točko, manj je 0 točk. Za tri pravilne in en nepravilen odgovor dobi 1 točko. Če poleg treh pravilnih obkroži še dva ali več nepravilnih odgovorov, dobi 0 točk.

Zgled naloge s kratkimi odgovori:

Med največji azijski reki štejemo Huang He (Huangho) in Chang Jiang (Jangcekiang). Graf 1 prikazuje hidrograma obeh rek.

(Vir: Regionalna geografija sveta, str. 18. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1997)

Katera dva dejavnika vplivata na visoko vodo obeh rek **poleti**?

- 1 _____
- 2 _____

Kandidat mora napisati dva dejavnika. Za oba (poletno monsunsko deževje in taljenje snega ali ledu) dobi 1 točko. Če navede le en dejavnik, dobi 0 točk.

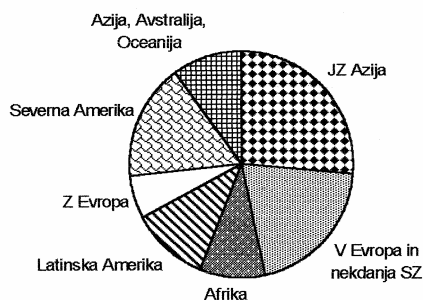
■ Merila vrednotenja izpita glede na vrsto vprašanj – preverjanje sposobnosti analize in sinteze

Pri tem preverjamo predvsem sposobnost analize različnega slikovnega gradiva (karte, grafi, fotografije, skice). To so naloge objektivnega tipa (naloge dopolnjevanja, povezovanja) ali naloge s kratkimi odgovori.

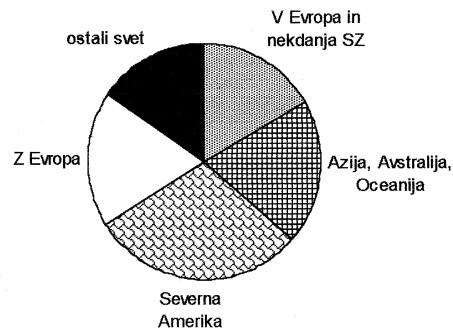
Zgled naloge:

Primerjajte graf 1 in graf 2, ki predstavljata delež proizvedene in porabljene nafte po regijah sveta. Kaj ugotovite?

Graf 1: Pridobivanje nafte

Graf 2: Poraba nafte

(Vir: Nagle, G., Spencer, K., 1997: *Advanced Geography Through Diagrams*, str. 117. Oxford University Press. Oxford)

Za pravi odgovor, v katerem mora biti razvidna primerjava med proizvedenim in porabljenim deležem (gospodarsko razvite regije so slabo zastopane pri proizvodnji, pri porabi pa je njihov delež največji, ali JZ-Azija proizvede največ nafte, pri porabi je ne zasledimo ...), dobi kandidat 1 točko. Če opiše le proizvodnjo ali le porabo, dobi 0 točk, enako dobi 0 točk pri nepravilni povezavi.

■ Merila vrednotenja izpita glede na vrsto vprašanj – preverjanje sposobnosti uporabe in vrednotenja

Pri teh nalogah mora kandidat pokazati znanje višje ravni. To so praviloma zadnja vprašanja pri strukturirani nalogi. Zahtevajo pogosto odgovore, oblikovane v krajših stavkih. Z njimi kandidat pokaže sposobnost prenosa uporabe znanja ter spretnosti vzročno-posledičnega sklepanja in presoje.

Zgled naloge:

Na primeru Zahodne Evrope in Jugozahodne Azije **razložite** vzrok za razlike med proizvodnjo in porabo nafte.

Jugozahodna Azija: _____

_____

Zahodna Evropa: _____

_____

Kandidat dobi za smiselno razložen vzrok pri vsakem imenovanem območju 1 točko, skupaj največ 2 točki. Pri JZ-Aziji mora poudariti, da so tam bogata nahajališča nafte, poraba pa je skromna, ker je industrija slabo razvita, nafta je glavno in največkrat edino izvozno blago, na katerem temelji celotno gospodarstvo države, ker je poselitev redkejša, podnebje toplejše ... Pri Zahodni Evropi mora poudariti, da je to staro industrijsko območje z močno izkoriščenimi energijskimi viri in gospodarsko najbolj razviti del sveta, poraba je večja zaradi gostejše poselitve, prometa, hladnejšega podnebja – potrebe po ogrevanju ...

PRAKTIČNI DEL

■ Merila in navodila za notranje ocenjevanje

Terenske in laboratorijske vaje ter ekskurzijo izvedemo praviloma v zadnjem, četrtem letniku.

Terenske in laboratorijske vaje

Obvezni del sestavlja več terenskih in laboratorijskih vaj. Kandidatu se ovrednoti največ 6 vaj, od tega naj bodo tri fizičnogeografske in tri družbenogeografske. Tako omogočamo preverjanje in izvedbo različnih metod terenskega dela. Za vsako terensko in laboratorijsko vajo kandidat napiše poročilo in ga odda učitelju. Učitelj oceni vsako opravljeno vajo z **0 do 11 točkami**. Za vseh 6 opravljenih vaj kandidat lahko dobi največ **66 točk**.

Pri vsaki vaji učitelj oceni:

- pripravo na vajo, ustrezno izpolnjevanje navodil za delo in uporabo terenske ali laboratorijske opreme z največ **3 točkami**;
- izvedbo, če pri tem kandidat pokaže samostojnost, natančnost ter doslednost pri zbiranju podatkov in izvajanju meritev z največ **4 točkami**;
- pisno poročilo – zapis in ureditev podatkov ter njihovo interpretacijo z največ **4 točkami**.

Ekskurzija

Za opravljeno ekskurzijo kandidat lahko dobi največ **6 točk**.

Pri ekskurziji učitelj oceni:

- pripravo na ekskurzijo in izvedbo dela ekskurzije z največ **3 točkami**;
- pisno poročilo o ekskurziji z največ **3 točkami**.

Za praktični del izpita kandidat lahko dobi največ **72 točk, kar prinese 20 % skupne ocene**.

Absolutne točke	1–3	4–7	8–10	11–14	15–18	19–21	22–25	26–28	29–32	33–36	37–39	40–43	44–46	47–50	51–54	55–57	58–61	62–64	65–68	69–72
Odstotne točke	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

Navodila za izvajanje terenskih in laboratorijskih vaj ter ekskurzije

1. Del terenskih vaj je spoznavanje metodologije geografskega raziskovanja.
2. Pri terenskih vajah kandidat opazuje, riše, meri, zbira vzorce, anketira, kartira, zbira in razvršča podatke.
3. Del terenske vaje je laboratorijska vaja. Meritve in analize lahko opravi na terenu z ustrežno opremo ali v ustreznem laboratoriju na šoli.
4. Prav tako obvezen del je geografska ekskurzija. Izvaja se v Sloveniji, možna pa je tudi v zamejstvu. Ekskurzija je enodnevna. Kandidat se predhodno pripravi nanjo, med ekskurzijo dejavno sodeluje in napiše poročilo.
5. Kandidat na podlagi navodil naredi poročilo o vsaki opravljeni vaji posebej. Učitelj poročila spravlja v kandidatovo mapo na šoli, vsako vajo pa sproti ovrednoti. Mapa se hrani v arhivu šole.
6. Poročilo o opravljenem delu kandidata – fotokopijo izpolnjenega ocenjevalnega lista učitelj pošlje tajniku šolske maturitetne komisije za splošno maturo.
7. Praktični del prinese 20 % skupne ocene. Ocenjevanje je notranje. Učitelj se pri načrtovanju dela opre na shemo odstotne razporeditve.
8. Če kandidat iz kakršnih koli opravičljivih razlogov ne opravi vseh predpisanih vaj ali ekskurzije, mu učitelj dodeli ustrezno vajo iz vsebin praktičnega dela, da jo opravi individualno.
9. Kandidat, ki dela maturo kot občan, si poišče šolo, na kateri se pripravlja na maturo iz geografije, dobi učitelja in opravi predpisane vaje ter ekskurzijo.
10. Kandidat, ki ne opravi praktičnega dela, lahko dobi največ 80 % skupne ocene.

Shema odstotne razporeditve praktičnega dela

Vsebine		
	Družbena geografija	Fizična geografija
Terenske vaje	34,2 %	22,8 %
Laboratorijske vaje		11,4 %
Ekskurzija	11,4 %	11,4 %
Navodila, konzultacije, dodatne naloge		8,8 %

4. IZPITNE VSEBINE

OBČA GEOGRAFIJA

- fizična geografija
- družbena geografija
- gospodarske dejavnosti človeka

REGIONALNA GEOGRAFIJA SVETA (BREZ EVROPE)

- Azija
- Afrika
- Latinska Amerika
- Severna Amerika
- Avstralija in Oceanija

REGIONALNA GEOGRAFIJA EVROPE

- naravnogeografske značilnosti Evrope
- sodobni geografski pojavi in procesi v Evropi
- regije Evrope, njihov gospodarski pomen in razvojni problemi

GEOGRAFIJA SLOVENIJE

- lega Slovenije v svetu
- naravnogeografske osnove Slovenije
- družbenogeografske značilnosti Slovenije
- geografski problemi slovenskih pokrajin
- Slovenci v zamejstvu

Izpitna pola 1 ima 6 (šest) strukturiranih nalog, izpitna pola 2 pa 4 (štiri).

Sestava izpitne pole 1

Prva in druga strukturirana naloga preverjata znanje obče geografije na primerih regionalne geografije. Tretja in četrta strukturirana naloga preverjata znanje iz regionalne geografije dveh izbranih celin. Peta in šesta strukturirana naloga preverjata znanje iz regionalne geografije dveh izbranih regij Evrope.

Na začetku šolskega leta učitelje in kandidate obvestimo, poznavanje katerih dveh celin in katerih dveh evropskih regij se bo preverjalo pri splošni maturi tistega leta.

Sestava Izpitne pole 2

Prva in druga strukturirana naloga sta namenjeni predvsem preverjanju poznavanja splošnih značilnosti Slovenije.

Tretja in četrta strukturirana naloga preverjata poznavanje slovenskih regij.

Za dvojezične šole in šole z italijanskim učnim jezikom je Izpitna pola 2 prilagojena tako, da sta zadnji strukturirani nalogi namenjeni preverjanju poznavanja Madžarske ali Italije.

4.1 OBČA GEOGRAFIJA

FIZIČNA GEOGRAFIJA

Kandidat naj:

---

1. NASTANEK IN ZGRADBA ZEMLJE

- opiše zgradbo zemeljske notranjosti;
- razlikuje med endogenimi in eksogenimi silami in njihovim vplivom na oblikovanje površja;
- opiše nastanek sedimentnih, magmatskih in metamornih kamnin;
- našteje glavne geološke dobe in jih poveže s pomembnejšimi orogenezami;
- razloži vzroke in posledice delovanja vulkanov in potresov;
- razloži nastanek današnjih celin;

2. POVRŠINSKE OBLIKE

- našteje dejavnike, ki so vplivali na nastanek različnih oblik zemeljskega površja;
- našteje in opiše glavne zunanje preoblikovalne procese;
- primerja dejavnike in preoblikovalne procese površja Zemlje med seboj in poišče primere;
- ugotavlja podobnosti in razlike med različnimi površinskimi oblikami;
- analizira vzroke za nastanek različnih oblik zemeljskega površja;
- razlikuje posamezne tipe površja;
- ob sliki prepozna tip površja in opredeli dejavnike, ki so vplivali na njegov nastanek;

3. VREME IN PODNEBJE

- razlikuje in razloži podnebne elemente in dejavnike ter njihov vpliv na razlike v podnebjju;
- pozna in opiše elemente podnebja;
- razloži pomen stalnih vremenotvornih središč;
- opiše pomen posameznih vetrov;
- našteje in opiše glavne toplotne pasove in podnebne tipe;
- razčleni značilnosti posameznih podnebnih tipov in njihovo prostorsko razporeditev;
- analizira klimogram in ga uvrsti v podnebni tip;
- ovrednoti vpliv podnebja na življenje ljudi;

4. PRST

razloži nastanek in razvoj prsti;
analizira posamezne pedogenetske dejavnike in razloži profil prsti;
oceni odvisnost posameznih tipov prsti od naravnih dejavnikov in njihov pomen za poljedelstvo;
našteje osnovne značilnosti in razširjenost glavnih skupin prsti;
ovrednoti vpliv človekovih dejavnosti na spremembo kakovosti prsti;

5. RASTLINSTVO

razloži vpliv dejavnikov okolja na rastlinstvo v različnih podnebnih tipih;
razlikuje glavne skupine rastlinstva in pozna njihove bistvene značilnosti;
primerja razširjenost posameznih tipov rastlinstva in podnebja;
ovrednoti pomen rastlinstva za človeka ter njegovo vlogo pri ogrožanju in ohranjanju rastlinstva;

6. VODOVJE

razlikuje oceane in morja;
razloži fizikalne in kemične lastnosti morske vode;
analizira vpliv morskih tokov na podnebje in gospodarstvo;
ovrednoti pomen morja za človeka;
razloži vzroke in posledice onesnaževanja morja;
opiše značilnosti podtalnice;
ovrednoti pomen podtalnice v preskrbi prebivalstva z vodo in probleme, ki nastajajo v zvezi s tem;
našteje vrste jezer po nastanku;
razloži ekološke probleme jezer;
našteje osnovne pojme, ki so vezani na tekoče vode;
primerja in ovrednoti vlogo tekočih voda za življenje ljudi v različnih delih sveta;
razčleni dejavnike, ki vplivajo na oblikovanje določenega rečnega režima;
pozna glavne vire onesnaževanja rek.

DRUŽBENA GEOGRAFIJA

Kandidat naj:

---

1. PREBIVALSTVO

opiše dejavnike, ki vplivajo na različno razporeditev prebivalstva;
definira pojme v zvezi z gibanjem števila prebivalstva;
našteje in opiše dejavnike, ki vplivajo na spreminjanje števila prebivalstva;
razloži družbeno in biološko sestavo prebivalstva;
ovrednoti spremembe v sestavi prebivalstva;
s starostno piramido razloži starostno in spolno sestavo prebivalstva;
našteje glavna verstva po svetu in razume njihov vpliv na videz pokrajine in na odnose med ljudmi;
razloži vzroke in posledice selitev;
ovrednoti vpliv selitev na sestavo prebivalstva in pokrajino;
definira pojme deagrarizacija, depopulacija in urbanizacija;
razume pomen multikulturalnosti za sožitje ljudi;

2. NASELJA

razloži osnovno delitev naselij na podeželska in mestna;
opredeli pojem mesta in razlikuje mestne funkcije;
razloži glavne značilnosti posameznih mestnih četrti;
razloži mestne vplivne cone.

GOSPODARSKE DEJAVNOSTI ČLOVEKA

Kandidat naj:

---

1. KMETIJSTVO

ovrednoti pomen kmetijstva za oskrbo človeštva s hrano in surovinami;
razlikuje zemljiške kategorije in kmetijske panoge;
razloži oblike kmetovanja po svetu;
opiše ekološke probleme, povezane s kmetovanjem;

2. ENERGETIKA IN INDUSTRIJA

našteje danosti za izkoriščanje surovin;
razloži pomen energijskih virov za človeštvo;
primerja prednosti in slabosti posameznih energijskih virov;
razloži pomen industrije kot gospodarske panoge;
našteje razmestitvene dejavnike za industrijo;
analizira razloge za spreminjanje pomena posameznih razmestitvenih dejavnikov;
analizira značilnosti industrijske pokrajine;

3. PROMET

razčleni različne vrste prometa in jih primerja med seboj;
analizira vpliv posameznih vrst prometa na pokrajino in gospodarstvo;

4. TURIZEM

razčleni pogoje za razvoj turizma;
analizira pogoje za razvoj turističnega območja;
ugotavlja vpliv turizma na pokrajino, gospodarstvo, kulturo in življenje ljudi.

4.2 REGIONALNA GEOGRAFIJA SVETA

AZIJA

Kandidat naj:

---

1. NARAVNE ZNAČILNOSTI

razloži vpliv reliefa in podnebja na izoblikovanje brezodtočnih območij Azije;
pozna hidrografske značilnosti in njihov pomen za poselitev in gospodarstvo;
razloži dejavnike podnebja in rastlinstva v Aziji;
iz klimogramov sklepa o podnebnem tipu in rastlinstvu;

2. PREBIVALSTVO

razloži osnovno demografsko sestavo in gibanje azijskega prebivalstva;
analizira vpliv naravnega prirastka na življenjske razmere in predvidi možnosti izhoda iz zaostalosti;
razloži razširjenost glavnih verstev v Aziji;
opiše vpliv verske sestave na način življenja v Aziji;

3. KMETIJSTVO

označi pomen kmetijstva za Azijo;
opiše glavne načine kmetovanja;
ovrednoti kmetijsko pridelavo glede na potrebe po hrani in oceni nadaljnjo perspektivo;
zna definirati zeleno revolucijo in jo povezati s problemom lakote;
ovrednoti gospodarsko usmerjenost in razvitost izbranih držav Azije;
razloži poglobitve gospodarske in politične probleme v Aziji.

AFRIKA

Kandidat naj:

---

1. NARAVNE ZNAČILNOSTI

razloži temeljne značilnosti površja Afrike in procese, ki ga oblikujejo;
razloži dejavnike, ki vplivajo na podnebje in rastlinstvo;
analizira količino in razporeditev padavin in sklepa o podnebnem tipu;
pozna značilne tipe naravnega rastlinstva;
pozna najpomembnejše pokrajinske enote Afrike;
ovrednoti afriške reke glede na energetske rabo in promet;
razloži vzroke in posledice suše v Sahelu;
razloži uspešnost boja proti suši in odpravljanje njihovih posledic;

2. KMETIJSTVO

razloži značilnosti samooskrbnega kmetijstva in našteje glavne kulturne rastline;
razloži značilnosti tržnega kmetijstva in našteje glavne kulturne rastline;
opiše vzroke za posebne danosti razvoja živinoreje v Afriki ter pojasni značilnosti nomadske in tržne živinoreje;

3. RUDARSTVO

analizira možnosti za rudarstvo in jih poveže s kameninsko zgradbo Afrike;
opiše glavna rudarska in naftna območja;
oceni dobre in slabe lastnosti navezanosti na izvoz rud;
razloži povezanost gospodarskih in političnih problemov Afrike.

LATINSKA AMERIKA

Kandidat naj:

---

1. SPLOŠNE ZNAČILNOSTI

ovrednoti pomen odkritja Amerike glede na prvotno prebivalstvo in Evropejce;
razloži rasno sestavo Latinske Amerike;

2. SREDNJA AMERIKA

opiše geopolitične enote Srednje Amerike;
razloži glavne naravne značilnosti;
razloži problem urbanizacije v Ciudad de Mexico;
pojasni gospodarske značilnosti Srednje Amerike;

3. JUŽNA AMERIKA

razloži naravne enote Južne Amerike;
pozna največje reke;
pozna glavne tipe podnebja in jih poveže z rastlinstvom in poselitvijo;
našteje in opiše naravne enote andskih držav;
razloži skupne družbene značilnosti andskih držav;
ovrednoti položaj in perspektive indijanskega prebivalstva;
razloži rasno sestavo in gospodarsko usmerjenost držav Južne Amerike;
razloži glavne naravne značilnosti Brazilije;
opiše probleme doseljevanja in življenja v velemestih;
pozna razlike v gospodarski usmerjenosti posameznih delov Brazilije;
našteje glavna gospodarska in naselitvena žarišča v Braziliji;
ovrednoti stanje in pomen amazonskega tropskega gozda za človeštvo;
zna razložiti izbrane politične probleme Južne Amerike;
analizira gospodarske probleme celine.

SEVERNA AMERIKA

Kandidat naj:

---

1. NARAVNE ZNAČILNOSTI

analizira vpliv reliefa, zračnega kroženja in morskih tokov na podnebje Severne Amerike;
razloži vzroke in posledice nenadnih vdorov mrzlega in vročega suhega zraka;

2. PREBIVALSTVO

razloži značilnosti naseljevanja ZDA;
razloži rasno sestavo in pojem amerikanizacija;
ovrednoti položaj nebelega prebivalstva v ZDA;
ovrednoti pomen multikulturalnosti za sožitje narodov;

3. KMETIJSTVO

razloži zemljiško razdelitev v ZDA;
našteje in opiše glavne kmetijske pasove v ZDA in jih utemelji z naravnimi in družbenimi razmerami;
opiše velikost, usmerjenost in način kmetijske pridelave na ameriških farmah;
oceni pomen kmetijstva ZDA v svetovnem merilu;

4. INDUSTRIJA

prostorsko določi najpomembnejša industrijska območja v ZDA in Kanadi;
utemelji vpliv razmestitvenih dejavnikov na nastanek in oblikovanje industrije;
razloži vzroke za nastanek starih industrijskih območij;
analizira pogoje za nastanek novih industrijskih območij;

5. URBANIZACIJA

primerja poselitvene razmere ZDA in Kanade;
razloži vzroke za visoko urbanizacijo;
opiše pojem megalopolis;
razloži notranjo sestavo ameriških velemest.

AVSTRALIJA IN OCEANIJA

Kandidat naj:

---

1. NARAVNE ZNAČILNOSTI

našteje in opiše glavne podnebne tipe;
analizira hidrografske in vegetacijske razmere v Avstraliji;
razume vpliv naravnih razmer na načine kmetovanja in razvoj kmetijstva;

2. PREBIVALSTVO

razloži potek priseljevanja v Avstralijo;
analizira današnjo etnično sestavo prebivalstva;
opiše neenakomerno razporeditev prebivalstva Avstralije zaradi naravnih razmer;

3. GOSPODARSTVO

zna opredeliti vlogo Avstralije v svetovnem gospodarstvu.

4.3 REGIONALNA GEOGRAFIJA EVROPE

NARAVNOGEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI EVROPE

Kandidat naj:

---

1. LEGA IN POLOŽAJ

ob zemljevidu določi meje Evrope;
opredeli geografsko lego in položaj Evrope glede na druge celine ter toplotne pasove;
pozna politično razdelitev Evrope;
zna primerjati Evropo po velikosti, številu prebivalcev in gostoti poselitve z drugimi celinami;

2. NARAVNE ZNAČILNOSTI

razloži osnovne geografske enote Evrope;
pozna glavne tipe površja;
ob geološki zgradbi opiše geološki razvoj Evrope ter ga poveže z nahajališči rud in energijskih virov;
ob geološki karti našteje njene glavne zgradbene enote in jih opiše;
zna opredeliti pomen podnebja za rastlinstvo, prst in vodovje ter njegov vpliv na življenje ljudi;
po tematskih kartah analizira različne tipe podnebja in osnovno hidrografsko mrežo;
zna ovrednotiti pomen morja za človeka.

SODOBNI GEOGRAFSKI POJAVI IN PROCESI V EVROPI

Kandidat naj:

---

1. PREBIVALSTVO

pojasni različno gostoto prebivalstva v povezavi z naravnogeografskimi dejavniki;
našteje glavna verstva in opiše njihovo razširjenost po različnih evropskih državah;
našteje glavne jezikovne skupine in narode, ki jim pripadajo;
razume pomen multikulturnega sožitja;
zna analizirati vzroke in vrste migracijskih tokov v Evropi nekoč in danes;

2. GOSPODARSTVO

razume namene gospodarskega povezovanja evropskih držav in zna opredeliti mesto Slovenije v njih;
na izbranih primerih zna pojasniti kmetijsko politiko EU;

3. PROMET IN TURIZEM

po tematskih kartah zna analizirati pomen turizma in smeri prometnih tokov.

Kandidat naj:

---

1. SEVERNA EVROPA

opredeli pojem Severne Evrope ter njeno delitev na nordijske in pribaltske države;

1.1 Nordijske države

naravne značilnosti

razloži nastanek, preoblikovanje in glavne značilnosti površja v Skandinaviji;

primerja ledeniško preoblikovanost reliefa v Skandinaviji in pri nas;

našteje in opiše glavne značilnosti podnebja;

prebivalstvo in gospodarska usmerjenost

analizira vzroke za različno razporeditev prebivalstva;

izbrani problemi in dejavnosti nordijskih držav

našteje in ovrednoti vzroke in posledice delovanja kislega dežja;

primerja posledice delovanja kislega dežja v Skandinaviji in Sloveniji;

razloži pomen hidroenergije in nafte;

razloži pomen ribolova za Norveško in Islandijo;

razloži razvitost kmetijstva in navede glavne kmetijske pridelke;

razloži pomen gozdnega gospodarstva na Švedskem in Finskem ter razloži spremembe v lesnopredelovalni industriji;

razloži švedski prehod od železarske tradicije do izvoznikov tehnologije;

1.2 Pribaltske države

opiše jezikovno podobo pribaltskih držav in probleme rusifikacije;

primerja sodobni razvoj treh malih pribaltskih držav z razvojem Slovenije;

2. ZAHODNA EVROPA

naravne značilnosti

opiše glavne značilnosti geološke zgradbe in površja ter prepozna tipe obal;

iz analize klimogramov opiše značilnosti podnebja;

ovrednoti pomen naravnogeografskih značilnosti na raznoliko kmetijsko usmerjenost;

družbene značilnosti

opiše naravnogeografske in družbenogeografske dejavnike, ki vplivajo na gospodarski razvoj Zahodne Evrope;

navede glavne značilnosti visoke gospodarske razvitosti, navede vzroke zanjo;

primerja razvitost Zahodne Evrope z drugimi deli Evrope in drugimi deli razvitega sveta;

definira pojma Commonwealth in frankofonski svet;

nekatero izbrane značilnosti držav Zahodne Evrope

2.1 Britansko otočje

- določi obseg Britanskega otočja;
- našteje in opiše glavne značilnosti kmetijstva;
- opiše preobrazbo industrije in razloži glavne značilnosti fenomena Cambridge;
- poišče razlike med centralnimi in obrobnimi območji ter navede vzroke zanje;
- opiše značilnosti urbanizacije v Veliki Britaniji;
- ovrednoti način življenja v visoko urbaniziranem okolju;

2.2 Republika Irska

- našteje in opiše glavne naravne značilnosti Irske;
- razloži značilnosti irskega kmetijstva;
- navede glavne vzroke in posledice izseljevanja Ircev;
- primerja položaj Irske z drugimi izrazito emigracijskimi območji v Evropi;
- navede glavne značilnosti konflikta med protestanti in katoliki;
- primerja podobna konfliktna območja v Evropi in svetu s Severno Irsko;

2.3 Države Beneluksa

- opredeli pojem Beneluksa;
- navede glavne reliefne značilnosti in jih poveže s pogoji za naselitev in gospodarstvo;
- opiše Nizozemsko kot visoko razvito kmetijsko državo in navede značilnosti njenega kmetijstva v primerjavi s Slovenijo;
- razloži problematiko pridobivanja novih zemljišč na Nizozemskem;
- opredeli glavne značilnosti belgijskega prebivalstva;

2.4 Francija

- opredeli nacionalno sestavo Francije in njene posebnosti v migracijski politiki ter jo primerja s Slovenijo;
- razloži značilnosti francoskega gospodarstva in energetske oskrbe;
- razloži glavne značilnosti francoskega centralizma;

3. JUŽNA EVROPA

- opredeli pojem in obseg Južne Evrope;
- analizira glavne značilnosti sredozemskega kmetijstva;
- ovrednoti pomen turizma;
- utemelji nujnost skupnega reševanja ekološke problematike v Sredozemlju;

3.1 Iberski polotok

naravne značilnosti

- našteje glavne reliefne enote;
- razloži vpliv podnebja na kmetijstvo in turizem;
- opiše načine boja proti suši;

gospodarstvo

- analizira razlike v kmetijstvu med notranjostjo in obalo oz. med latifundijo in majhnimi družinskimi posestvi;
- opiše možnosti za razvoj kmetijstva in ovrednoti vlogo Španije na evropskem trgu kmetijskih pridelkov;
- analizira glavne značilnosti povojnega razvoja masovnega turizma;

3.2 Apeninski polotok

naravne značilnosti

- opiše glavne značilnosti površja in pozna glavne reliefne enote in reke v severni Italiji;
- navede območje vulkanizma;
- primerja naravnogeografske značilnosti severne Italije z njenim južnim delom;

prebivalstvo

- našteje in prostorsko določi narodnostne manjšine v Italiji;
- primerja položaj Slovencev v Italiji s položajem drugih narodnostnih manjšin na njenem ozemlju;

gospodarstvo

- našteje in opiše vzroke za razlike v gospodarski razvitosti med severom in jugom ter predvidi možnosti nadaljnjega razvoja na severu in jugu Italije;
- primerja značilnosti in probleme turizma v Italiji ter drugih državah Južne Evrope;

3.3 Grčija

- navede glavne probleme grškega kmetijstva;
- analizira možnosti za turizem;

4. SREDNJA EVROPA

naravne značilnosti

- opiše značilnosti površja;
- razloži geološko zgradbo hercinskih sredogorij in njihov pomen za industrijski razvoj;
- razloži geološko zgradbo Alp in jo zna povezati z možnostmi za razvoj različnih gospodarskih dejavnosti;

družbene značilnosti

- definira pojem Srednja Evropa;
- opredeli vzroke za gospodarske razlike med vzhodnim in zahodnim delom Srednje Evrope;
- analizira različne kmetijske usmeritve držav Srednje Evrope glede na njihove naravne danosti;

izbrani primeri in problemi

- pojasni gospodarski pomen renske doline;
- ovrednoti prometno prehodnost Alp glede na varovanje okolja;
- zna prostorsko določiti najpomembnejše cestne in železniške prelaze v Alpah;
- zna razložiti kantonalno ureditev Švice;
- primerja različne naravne enote Srednje Evrope in prepozna njihove probleme (Alpe, Šlezija ...);

5. JUGOVZHODNA EVROPA

naravne značilnosti

na karti prostorsko določi in opiše reliefne enote Jugovzhodne Evrope;

družbene značilnosti

opiše spremembe na politični karti Jugovzhodne Evrope;

opiše skupne poteze in razlike med državami Jugovzhodne Evrope;

pozna temeljne značilnosti gospodarskega razvoja in gospodarskih problemov Jugovzhodne Evrope;

analizira narodnostno sestavo prebivalstva;

zna razložiti vzroke in obseg kriznih žarišč v Jugovzhodni Evropi;

oceni možnosti nadaljnjega gospodarskega razvoja držav Jugovzhodne Evrope;

6. VZHODNA EVROPA

naravne značilnosti

razloži pojem, geografsko lego in obseg Vzhodne Evrope;

opiše glavne značilnosti geološke zgradbe in površja ter imenuje pomembnejša gorovja in reke;

ovrednoti naravne danosti za kmetijstvo;

prebivalstvo

našteje glavne narode Vzhodne Evrope;

obrazloži družbeno in politično ureditev Rusije;

opiše problem rusifikacije in narodnostne probleme po posameznih državah;

primerja položaj neruskih narodov v nekdanji SZ s položajem narodov v nekdanji Jugoslaviji;

razume vzroke nacionalnih konfliktov, jih prostorsko opredeli ter našteje možnosti za njihovo ublažitev;

gospodarstvo

razloži glavne značilnosti kolhozov in sovhozov;

pojasni pomen liberalizacije v kmetijstvu;

analizira možnosti za razvoj težke industrije in energetike;

ovrednoti gospodarsko usmerjenost nekdanje SZ;

oceni odnos držav Vzhodne Evrope do okolja;

zna opisati nacionalno sestavo Vzhodne Evrope.

4.4 GEOGRAFIJA SLOVENIJE

SLOVENIJA KOT GEOGRAFSKI POJEM

Kandidat naj:

---

1. LEGA SLOVENIJE V SVETU

ovrednoti geografski položaj Slovenije v Srednji Evropi na stiku z drugimi deli Evrope;
razloži nastanek samostojne slovenske države.

NARAVNOGEOGRAFSKE OSNOVE SLOVENIJE

Kandidat naj:

---

1. RELIEF IN NJEGOV POMEN

našteje kamnine glede na nastanek in starost ter razloži njihov vpliv na relief Slovenije;
našteje značilne tipe reliefa in pozna njihovo razširjenost v različnih delih Slovenije;
opiše razširjenost kraškega površja v Sloveniji in ovrednoti njegov pomen za poselitev prebivalstva;

2. PODNEBJE

ob klimogramih analizira razporeditev temperatur in padavin po različnih delih Slovenije;
ob karti Slovenije razloži razporeditev padavin v povezavi z reliefom in oddaljenostjo od morja;
našteje in opiše različne tipe padavinskih režimov in podnebnih tipov;
analizira značilnosti bioklimatskih višinskih pasov;

3. PRST IN RASTLINSTVO

pozna delež površja Slovenije pod gozdom in poišče razloge za takšno stanje;
ovrednoti pomen gozda za Slovenijo;
razloži spreminjanje rastlinstva in rabe tal v odvisnosti od nadmorske višine;
razloži dejavnike, ki ogrožajo gozdove v Sloveniji;

4. VODOVJE

pozna glavne slovenske reke;
ovrednoti pomen varovanja območij podtalnice glede na oskrbo s pitno vodo;
razloži probleme onesnaženosti slovenskih rek in predlaga možne izboljšave;
z analizo hidrogramov prepozna rečne režime in razloži dejavnike, ki vplivajo na tip režima;
razloži posebnosti voda na krasu in utemelji nujnost njihovega varovanja;
opiše glavna poplavna območja v Sloveniji in pozna pojem mokrišč;
oceni pomen primerne rabe morja ter mineralnih in termalnih voda za Slovenijo.

Kandidat naj:

---

1. KMETIJSTVO

razloži povezavo med deležem kmečkega prebivalstva po posameznih delih Slovenije ter reliefom in gospodarsko razvitostjo;

opiše naravne in družbene razmere, pomembne za razvoj kmetijstva;

razloži problematiko večanja gozdnih površin in vzroke za zmanjševanje obdelovalnih kmetijskih površin;

analizira vlogo kmetijstva pri preoblikovanju okolja;

razloži usmerjenost domačega kmetijstva, pozna delež kmečkega prebivalstva v Sloveniji in primerjalno z njenimi sosedami;

pojasni posestno sestavo v primerjavi z drugimi izbranimi državami;

2. ENERGETIKA IN SUROVINE

oceni pomen izkoriščanja še delujočih premogovnikov glede na ekonomičnost in ekologijo;

našteje hidroelektrarne na Savi, Dravi in Soči ter analizira razmerje med pridobljeno energijo in njihovim vplivom na okolje;

zna razložiti vzroke za različen delež energijskih virov v energetske porabi Slovenije;

pojasni delež nuklearne energije in ga ovrednoti glede na potrebe po energiji in po njegovem vplivu na okolje;

3. INDUSTRIJA

razloži razvoj industrije v Sloveniji in nastanek industrijskega polmeseca;

razume povezanost med industrijskim polmesecem in gostoto poselitve v Sloveniji;

našteje glavne industrijske panoge in obrazloži, kateri razmestitveni dejavniki so vplivali na njihov nastanek;

primerja delež v industriji zaposlenega prebivalstva z drugimi državami;

4. PROMET

ovrednoti vlogo Slovenije kot tranzitne države;

pozna osnovno železniško omrežje in njegovo prednost za blagovni promet;

opiše cestni prometni križ in glavne probleme cestnega prometa;

oceni potencialno ogroženost okolja zaradi cestnega prometa;

ovrednoti pomen Luke Koper za gospodarski razvoj Slovenije;

5. TURIZEM

našteje in opiše naravne danosti za razvoj posameznih vrst turizma;

analizira različne vrste turizma ter našteje glavna turistična območja in središča;

oceni vlogo turizma v gospodarstvu, kulturi in razvrednotenju okolja;

6. PREBIVALSTVO

opiše značilnosti razvoja prebivalstva Slovenije in posledice upadanja naravnega prirastka;

razloži prebivalstveno stagnacijo in depopulacijo ter opredeli posledice;

pozna vzroke in posledice izseljevanja in priseljevanja;

opiše položaj obeh manjšin v Sloveniji in ju primerja s položajem slovenske manjšine na Madžarskem, v Italiji in Avstriji;

7. NASELJA

razloži pojem urbanizacije in suburbanizacije;
pozna delež urbanega prebivalstva v Sloveniji in ga primerja z nekaterimi izbranimi državami sveta;
prepozna različne tipe podeželskih naselij;

8. REGIONALNA IN OKOLJSKA PROTISLOVJA

razloži vzroke za ustanavljanje zaščiteneh območij;
opiše probleme razvrednotenega okolja;
ovrednoti pomen smotrnega gospodarjenja z okoljem.

GEOGRAFSKI PROBLEMI SLOVENSkih POKRAJIN

Kandidat naj:

---

1. GEOGRAFSKA ČLENITEV SLOVENIJE

razloži pojem makroregije in mezoregije;

■ SLOVENSKE ALPE

določi obseg makroregije Alp in opiše glavne značilnosti pokrajinske podobe;
ovrednoti pomen Alp za razvoj prometa in turizma;
pozna značilnosti planinskega pašništva in kmetijstva v dolinah;
analizira različno poseljenost;

1. JULIJSKE ALPE

poišče razloge za razporeditev padavin in različnost rastlinstva;
poišče vzroke za nastanek jezer in planot in opredeli njihovo vlogo v pokrajini;
razloži gospodarsko usmerjenost in našteje zaposlitvene centre;
prostorsko določi obseg Triglavskega narodnega parka in opiše njegov pomen;

2. KAMNIŠKO-SAVINJSKE ALPE

našteje glavne dele Kamniško-Savinjskih Alp;
opiše njihove značilnosti;
primerja podobnosti in razlike med Kamniško-Savinjskimi Alpami in Julijskimi Alpami;

3. KARAVANKE

pozna obseg Karavank in glavne kraje;
ovrednoti povezavo med geološko zgradbo in reliefom;
analizira vpliv reliefa in geološke zgradbe na poselitev in izrabo tal;

■ PREDALPSKA SLOVENIJA

opiše skupne značilnosti in razlike Predalpske Slovenije;
poišče razloge za raznolikost reliefa;
pozna večja gospodarska središča Predalpske Slovenije;

1. ZAHODNO PREDALPSKO HRIBOVJE

opiše glavne značilnosti posamezne regije in našteje glavna naselja in industrijske centre;
ovrednoti poselitev in gospodarsko izrabo;

2. VZHODNO PREDALPSKO HRIBOVJE

našteje in prostorsko določi glavne kraje;
opiše glavne značilnosti reliefa in geološke zgradbe;
opiše problematiko Črnega revirja;

3. SEVEROVZHODNO PREDALPSKO HRIBOVJE

opiše glavne značilnosti regije s poudarkom na geološki in kamninski sestavi;
analizira vzroke za prebivalstveno rast in raznoliko nacionalno sestavo Velenja;
pozna gospodarsko usmeritev tega dela Slovenije;
ovrednoti pomen kotlin in dolin za gospodarstvo in poselitev;

4. LJUBLJANSKA KOTLINA

opiše skupne značilnosti Ljubljanske kotline;
primerja posamezne regije Ljubljanske kotline;
ovrednoti vlogo glavnega mesta Slovenije in drugih pomembnejših naselij;

■ SLOVENSKO PRIMORJE – SUBMEDITERANSKA SLOVENIJA

razlikuje pojme Slovensko primorje, Primorska in Submediteranska Slovenija;
razloži skupne značilnosti naselij in gospodarstva;
razlikuje osnovne naravne značilnosti flišnih in kraških pokrajin;
prostorsko opredeli pomembnejša naselja in reke;
razloži problematiko litoralizacije slovenske obale;

1. FLIŠNE REGIJE

primerja Novo Gorico in Koper glede na nastanek, lego in gospodarsko usmerjenost;

2. KRAŠKE REGIJE

opiše domovino krasa;
ovrednoti okoljevarstvene probleme kraških pokrajin glede na njihovo današnjo in preteklo uporabo;

■ DINARSKE PLANOTE IN PODOLJA

opiše glavne skupne značilnosti Dinarskih planot;
primerja makroregijo Dinarskih planot z drugimi makroregijami;

1. VISOKE DINARSKE PLANOTE

našteje in opiše glavne skupne značilnosti Visokih Dinarskih planot;
označi glavne pokrajinske enote in opiše glavne značilnosti posameznih regij;
oceni pomen naravnih znamenitosti za turizem in posege v okolje;
ovrednoti prometni pomen Postojnskih vrat;

2. NIZKE DINARSKE PLANOTE NOTRANJE SLOVENIJE (NIZKI DOLENJSKI KRAS)

našteje in opiše skupne značilnosti Nizkih Dinarskih planot;
locira pomembnejša naselja in njihovo gospodarsko usmerjenost;
ovrednoti prometni pomen Dolenjskega podolja;

■ SUBPANONSKA SLOVENIJA

razloži skupne značilnosti Subpanonske Slovenije;
primerja Subpanonsko Slovenijo z drugimi makroregijami;
ovrednoti pomen kmetijstva Subpanonske Slovenije za našo državo;
oceni možnosti za odpravljanje regionalnih razlik in gospodarskega zaostajanja;
primerja lego Celja, Maribora in Murske Sobote glede na njihov gospodarski razvoj nekoč in danes;
prostorsko opredeli in opiše zdraviliško-turistične kraje in njihov gospodarski pomen.

SLOVENCİ V ZAMEJSTVU

Kandidat naj:

---

1. SLOVENCİ V ITALIJI

našteje območja in pomembnejše kraje v Italiji, kjer živijo Slovenci;
analizira neenake narodnostne pravice na različnih območjih;

2. SLOVENCİ V AVSTRIJI

razloži severno etnično mejo in njeno premikanje proti jugu;
opiše glavne razloge za asimilacijo glede na reliefne značilnosti in gospodarsko razvitost;
zna prostorsko opredeliti regije in pomembnejše kraje, kjer živijo Koroški Slovenci;

3. SLOVENCİ NA MADŽARSKEM

razloži prisotnost Slovencev na Madžarskem;
ovrednoti pomen dvojezičnosti na narodnostno mešanem ozemlju;
zna naštetih osrednje kraje, kjer živijo Slovenci.

5. VSEBINE PRAKTIČNEGA DELA

5.1 TERENSKÉ IN LABORATORIJSKE VAJE TER EKSKURZIJA

Kandidat naj:

KARTOGRAFIJA

se orientira v naravi in s karto;
se giba v naravi ob kompasu in karti;
meri in preračunava razdalje na karti;
riše reliefne profile;
riše panoramsko skico terena;

FIZIČNA GEOGRAFIJA

TEKOČE VODE

ugotavlja razvejanost rečnega omrežja;
meri fizikalne lastnosti voda;
določa kemične lastnosti vode;
ocenjuje stopnjo onesnaženosti;
ugotavlja posledice vplivov dejavnosti človeka;
spremlja negativne posledice poplavnih voda v pokrajini s fotografiranjem in anketiranjem;

MORJE, JEZERA

ugotavlja tip obale;
meri fizikalne lastnosti morja (jezera);
ocenjuje ustreznost rabe obale;

ZEMELJSKO POVRŠJE IN KAMNINSKA ZGRADBA

prepoznavna oblikovalce reliefa v pokrajini;
opazuje in skicira tipične reliefne oblike;
zbira vzorce kamnin;
meri naklon pobočij;
ugotavlja povezave med strmstjo površja ter kameninsko zgradbo in rabo tal;
razvršča in primerja kamnine;

PRST IN RASTLINSTVO

opazuje in skicira profil prsti;
določa lastnosti prsti (barva, tekstura, reakcija, delež CaCO_3);
prst ovrednoti glede na rabo tal in rastlinstva;
ugotavlja oblike degradacije in izgubljanja prsti (onesnaževanje, gramoznice, erozija, plazovi);
kartira obliko rastlinstva (gozdno, grmovno, travniško in antropogeno);
ugotovi 2–3 prevladujoče rastlinske vrste v vsaki obliki;

PODNEBJE

meri temperaturo in vlažnost zraka ter zračni pritisk;
meri smer in hitrost vetra;
analizira pridobljene podatke in jih primerja z letnimi povprečji;
primerja podatke o vremenskih razmerah med različnimi slovenskimi kraji glede na različno lego (nadmorsko višino, prisojno/osojno lego);
grafično upodablja različne podnebne podatke;

DRUŽBENA GEOGRAFIJA

PREBIVALSTVO

s statističnimi podatki izračunava gibanje števila prebivalcev v izbranih naseljih;
določa sestavo prebivalstva;
analizira demografsko napoved rasti števila prebivalcev in interpretira posledice;
izdeluje grafične prikaze izbranih podatkov in jih interpretira;

NASELJA

kartira naselja (dele naselja, izbrane ulice) in ugotavlja starost, funkcije in njihovo urejenost;
analizira pridobljene podatke in jih primerja s prostorskimi ureditvenimi načrti;

TRGOVINA

kartira vrste trgovin v posameznem naselju (delu naselja ali v ulici);
anketira kupce in analizira pridobljene podatke o vrsti trgovine, njeni opremljenosti in oddaljenosti kupcev;
oblikuje predlog širjenja (ali krčenja) trgovske ponudbe;
sklepa o možnostih nadaljnega širjenja (ali krčenja) trgovskih dejavnosti na izbranem območju;

TURIZEM

fotografira naselje, ulico, območje;
zbere statistične, zgodovinske in geografske podatke;
grafično in besedilno oblikuje turistični prospekt domačega kraja;

PROMET

šteje cestni promet;
riše karto gostote prometa in ugotavlja obremenjenost prometnic;
analizira samostojno pridobljene podatke in izdela predlog možnih prometnih izboljšav;

KMETIJSTVO

iz intervjuja ugotavlja velikost kmetije;
skicira tloris kmetije in ugotavlja rabo kmetijskih površin in vrste objektov;
ugotavlja usmerjenost kmetije in njeno opremljenost z mehanizacijo;
oceni gospodarsko uspešnost kmetije in njeno prihodnost;

OBRT

kartira obrtne cone (ulice);
ugotavlja medsebojno povezanost različnih vrst obrti v obrtnih conah ali ulicah;
intervjuva nosilce obrti o izvoru njihove dejavnosti, času in vzrokih njihove namestitve in možnostih nadaljnjega razvoja;
ugotavlja obseg trga posameznih izbranih obrtnih dejavnosti in sklepa o njihovi prihodnosti;

INDUSTRIJA

ugotavlja spremembe v številu in izobrazbi zaposlenih v različnih industrijskih panogah v zadnjih dveh desetletjih v izbranem naselju;
ugotavlja izkoriščane in možne industrijske namestitvene dejavnike;
izdeluje grafične prikaze pridobljenih podatkov;
analizira pridobljene podatke in sklepa o prihodnosti industrijskega razvoja in ustreznosti sedanje sestave industrije na tem območju;

VPLIVI NA OKOLJE

anketira prebivalce o oskrbi s pitno vodo in opremljenostjo s komunalno infrastrukturo, vrsto ogrevanja, odlaganjem odpadkov;
analizira pridobljene podatke in ugotavlja odnos prebivalcev izbranega območja do okolja;
kartira divja odlagališča odpadkov, jih fotografira, oceni njihovo velikost in prevladujoče vrste odpadkov.

5.2 EKSKURZIJA

Kandidat naj:

- sonačrtuje prostorski, časovni, vsebinski potek ekskurzije;
- spoznava geografsko lego izbrane pokrajine in njen geomorfološki razvoj;
- opazuje, določa in skicira oblike površja;
- spoznava hidrološke značilnosti pokrajine;
- spozna prst in rastlinstvo pokrajine;
- analizira tip podnebja in človekovo prilagoditev nanj;
- analizira rast števila prebivalcev in razvoj naselij;
- spoznava zgodovinski razvoj pokrajine in pomembnejših naselij;
- spoznava kulturne in etnične značilnosti in posebnosti pokrajine;
- izvaja izbrane geografske metode terenskega preučevanja;
- analizira gospodarski razvoj pokrajine in ugotavlja možnosti v prihodnosti;
- analizira prometno dostopnost pokrajine;
- obišče izbrane naravne in kulturne znamenitosti, institucije, posameznike;
- se seznani s pomembnejšo geografsko literaturo o izbrani pokrajini;
- na terenu zbira podatke in slikovno gradivo;
- skicira in analizira potek ekskurzije ter oblikuje zaključno poročilo.

6. KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Zakon o maturi v 4. členu določa, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja.

Možne so naslednje prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja maturitetnega izpita (tudi odmorov, možno je več krajših odmorov);
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, kjer je prevod vprašanj nemogoč, zapis izpitnega gradiva na disketi ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec ali pisar);
8. uporaba računalnika;
9. prirejeni ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v znakovni jezik);
10. prilagoditev opravljanja praktičnega dela maturitetnega izpita (npr. prilagoditev opravljanja seminarske naloge, vaj);
11. prilagojen način ocenjevanja (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo, pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

7. LITERATURA

Pri pripravi na splošno maturo kandidati uporabljajo učbenike in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Potrjeni učbeniki in učna sredstva so zbrani v **Katalogu učbenikov za srednjo šolo**, ki je objavljen na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrssi.si.